

МАТВІЙЧУК Ольга

*доктор філософії зі спеціальності 015 Професійна освіта,
доцент кафедри іноземних мов професійного спрямування
Харківського національного університету імені В. Н. Каразіна*

ОСОБЛИВОСТІ ВИКЛАДАННЯ ІНОЗЕМНИХ МОВ У ЗАКЛАДАХ ВИЩОЇ ОСВІТИ

Викладання іноземних мов у закладах вищої освіти орієнтується на реалізацію ідей компетентнісного підходу, дотримання основних принципів навчання і виховання, а також упровадження освітніх інновацій, що забезпечує гнучкість освітнього процесу, його адаптацію до мінливих умов навчання.

Так, викладання іноземних мов спирається на [1; 2; 3; 4]:

- принцип доступності навчання, поступового підвищення його складності. Це передбачає поступове ускладнення викладачем навчальних завдань відповідно до рівня сформованих знань, умінь і навичок студента, аби він міг просуватися в навчанні, розширювати свій світогляд, поглиблювати знання. Навчання стає ефективним тоді, коли навчальний матеріал відповідає рівню знань студента. Це забезпечує психологічний комфорт студента, адже невідповідність завдань рівню його знань може знизити інтерес до навчання;

- принцип комунікативної спрямованості. Головне завдання вивчення будь-якої мови – це формування вміння спілкуватися нею. Саме тому комунікативна спрямованість є одним з ключових принципів викладання. Завдання викладача – навчити студентів спілкуватися іноземною мовою, не боятися висловлюватися. З цією метою викладачі створюють різні ситуації, де студент змушений застосувати мову, щоб розв'язати поставлене завдання, висловлювати й обґрунтовувати власні думки. Навчальний процес має відображати реальне спілкування, моделювати ситуації реальної комунікативної взаємодії. Це сприяє підготовці здобувачів вищої освіти до комунікації в реальному житті;

- принцип активності, самостійності і свідомості здобувачів у навчанні. Це забезпечується за рахунок використання різних методів навчання (наприклад, інтерактивні методи, кейс-метод, створення спільних проєктів тощо), які цікаві для студентів, відповідають їхнім професійним інтересам та мотивують їх до вияву активності у процесі навчання. У цьому контексті важливим є застосування сучасних освітніх технологій, зокрема цифрових, що сприяють персоналізації навчання, підвищенню інтересу здобувачів вищої освіти до пізнання, розвитку їхньої ініціативності, творчості, урізноманітненню навчання. Окрім того, у процесі вивчення іноземних мов студенти можуть використовувати мобільні застосунки (Duolingo, Quizlet, Babbel), квести та ігри, що допомагають вивчати і закріплювати навчальний матеріал в ігровій формі, дивитися відео з Youtube, серіали з субтитрами, подкасти, меми, які цікаві саме для них та формувати свої знання, уміння і навичок за їх допомоги.

Окрім того, у процесі навчання важливо активізувати самостійну діяльність студентів, що забезпечує основу для їхнього подальшого

саморозвитку. Зокрема, у нагоді будуть онлайн-завдання (зокрема, з сайтів British Council, Memrize тощо), які дозволять студенту діяти самостійно і відразу побачити результати своїх навчальної діяльності. Для студентів такі завдання зменшують стрес, сором перед іншими за можливі помилки та надають здобувачам можливість самостійно розібратися в навчальному матеріалі. Утім, важливим є дотримання міри в кількості завдань для самостійної роботи студентів, адже їх надмірна кількість може демотивувати здобувачів;

- принцип індивідуального підходу в навчанні. Кожна людина особлива (зі своїми мотивами, інтересами, потребами, особливостями розвитку), тому потребує реалізації індивідуального підходу. З огляду на це завдання викладача постає не просто в тому, аби надати навчальний матеріал, а в тому, щоб побачити сильні та слабкі сторони кожного студента. Наприклад, студент може виявляти більше здібностей і схильностей до письма, ніж до сприйняття мови на слух. І викладач має це враховувати, наприклад, збільшуючи кількість завдань на аудіювання, пропонуючи прочитати текст перед його прослуховуванням, використовуючи аудіо з різних сайтів, де можна змінювати швидкість відтворення, тощо;

- принцип поєднання вивчення іноземної мови і дисциплін з фаху студентів. Так, вивчення іноземної мови може орієнтуватися на засвоєння здобувачами освіти фаховій термінології, розвиток мовних навичок, необхідних для конкретної спеціальності.

Варто зазначити, що в сучасних умовах активного розвитку і поширення різних технологій процес навчання реалізується з використанням мультимедійних засобів, онлайн-платформ для самостійної роботи та створення інтерактивного освітнього середовища.

З огляду на це одним із завдань викладачів є аналіз свого викладання та усвідомлення зв'язків між власними діями та діями студентів. Саме рефлексія допомагає викладачу вдосконалювати своє викладання та зробити навчання для студентів більш цікавим.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Методика навчання іноземних мов і культур: теорія і практика : підручник для студ. класичних, педагогічних і лінгвістичних університетів / О. Бігич, Н. Бориско, Г. Борецька та ін. / за заг. ред. С. Ю. Ніколаєвої. К.: Ленвіт, 2013. 592 с. URL: <https://www.google.com/url?q=https://kmaecm.edu.ua/wp-content/uploads/2021/06/bigych-o.-b.-borysko-n.-f.-boreczka-g.-e.-ta-in.-2013-metodyka-navchannya-inozemnyh-mov-i-kultur-teoriya-i-praktyka.pdf&usg=AOvVaw0ufCn-Ub4C3nr4XIA1Gif4&hl=uk-UA> (дата звернення: 09.03.2026).

2. Методичні та психолого-педагогічні проблеми викладання іноземних мов на сучасному етапі: шляхи інтеграції школи та ВНЗ: матер. VIII Міжнар. наук.-метод. конференції, Харків, 22 квітня 2016 р. Харків, 2016. 256 с. URL: https://www.google.com/url?q=https://foreign-languages.karazin.ua/resources/9b042681d03c13249f0a784b7a3360a1.pdf&usg=AOvVaw3h9-RS_SiB3WHmHvMmi9j&hl=uk-UA (дата звернення: 10.03.2026).

(дата звернення: 11.03.2026).

3. Осова О. Лінгводидактичні особливості викладання іноземних мов у кризових ситуаціях: досвід закладів вищої освіти України. Викладання мов у вищих навчальних закладах освіти на сучасному етапі. 2023. URL: https://www.google.com/url?q=https://periodicals.karazin.ua/language_teaching/article/download/21889/20277/&usg=AOvVaw0dFn6ARtI9o1xb8Ub7TLSl&hl=uk-UA (дата звернення: 12.03.2026).

4. Тарнопольський О.Б., Кабанова М. Р. Методика викладання іноземних мов та їх аспектів у вищій школі: підручник. Дніпро: Університет імені Альфреда Нобеля, 2019. 256 с. URL: https://www.google.com/url?q=https://lib.duan.edu.ua/images/PDF/filol/filol_20.pdf&usg=AOvVaw11OtGAYaytWOkHI_mRzmR6&hl=uk-UA (дата звернення: 15.03.2026).

МАТВІСІВ Ярослав

*кандидат педагогічних наук, доцент кафедри
технологічної та професійної освіти*

*Дрогобицького державного педагогічного університету
імені Івана Франка*

ГУЗАР Богдан

*здобувач другого (магістерського) рівня вищої освіти
Дрогобицького державного педагогічного університету
імені Івана Франка*

ПЕДАГОГІЧНІ УМОВИ РОЗВИТКУ САМОСТІЙНОСТІ СТАРШОКЛАСНИКІВ НА УРОКАХ ТЕХНОЛОГІЙ

У сучасній системі освіти особлива увага приділяється формуванню активної, ініціативної та самостійної особистості. Суспільство потребує людей, здатних самостійно приймати рішення, відповідально ставитися до своєї діяльності, творчо підходити до розв'язання різноманітних завдань і постійно вдосконалювати власні знання і вміння. Саме тому розвиток самостійності учнів є одним із важливих завдань сучасної школи. Значні можливості для цього створюють уроки технологій, оскільки поєднують теоретичні знання з практичною діяльністю та передбачають активну участь школярів в освітньому процесі.

Самостійність школярів вченими розглядається як важлива якість особистості, що проявляється у здатності самостійно ставити перед собою завдання, планувати діяльність, знаходити способи їх розв'язання та оцінювати результати власної праці [1 – 4]. Формування цієї якості відбувається поступово і потребує створення відповідних педагогічних умов, які сприятимуть активному залученню учнів до освітнього процесу. У старшому шкільному віці розвиток